

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1908. Leto XXV.

Obseg: Kako se spozna, zakaj konj šanta. — Različni načini, kako se določa množina tolščobe v mleku. — Žaganje za krmo. — Kmetijska šola na Grmu. — Praktično navodilo za rejo kokoši z zaklopnimi gnezdi. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kako se spozna, zakaj konj šanta.

Mnogokrat ni lahko spoznati, zakaj konj šanta.

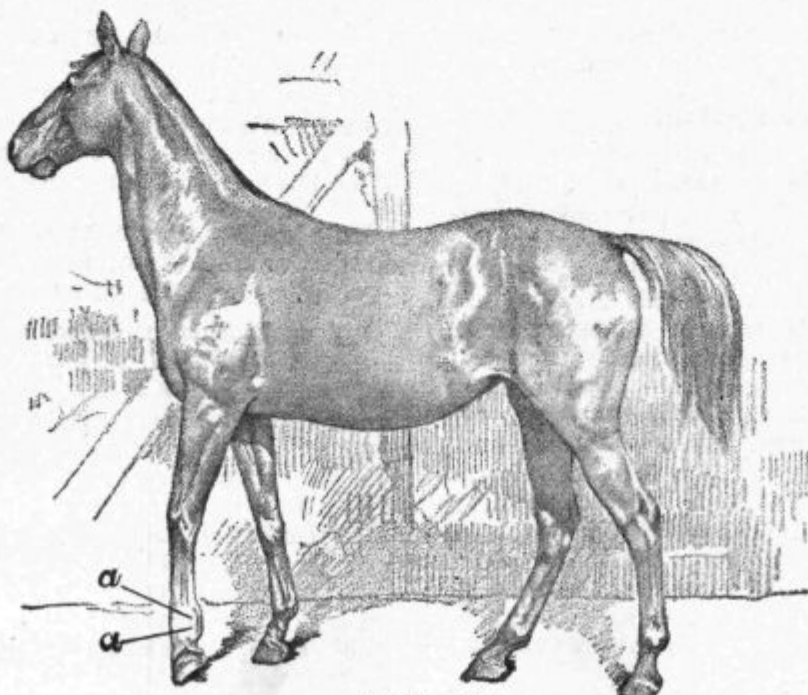
Za nevesče priporočamo naslednje poskuse:

1.) Opazujmo najprej konja v hlevu, če nogo dviga ali se nanjo opira, ali jo naprej ali nazaj moli. Če je bolečina v dolnjih delih noge, v kopitu, v biclju ali v tamošnjih kitah, potem konj nogo varuje, ne stopa popolnoma nanjo in jo tudi naprej drži. Konj na podobi 72. ima otekel člen in otekle kite, zato moli nogo naprej ter stoji le na prstih. Če je pa bolečina v plečih ali v kolku, potem stoji konj v hlevu na vsem kopitu.

2.) Ko se je to dognalo, potem ženemo konja iz hleva na kak raven kraj, kjer naj nekaj časa hodi v korak in v trab. Tu se zapazi, da konj bolj

prenaša svojo težo na zdravo nogo in da truplo niže pride, kadar stopi na zdravo nogo. Konj namreč skuša bolno nogo obtežiti le malo in kratek čas, in kadar

stopi na bolno nogo, takrat tudi nekoliko dvigne truplo. Pri stopanju na bolno prednjo nogo se tudi zapazi dviganje glave, sčimer se razbremeni dotična noga. Pri bolečinah v zadnjih nogah se zapazi neenakomerno dviganje zadnjega dela života. Ker obremenjenje bolne noge traja le kratek čas in konj hitro podstavi svojo zdravo nogo, zato imajo nevesči ljudje večkrat zdravo nogo za bolno. Če je bolečina v gornjih delih noge, potem konj nogo ne dviga zadosti ter jo naprej postavlja. Tak konj se kaj lahko izpod-

Podoba 72.

tika že na nizkih predmetih. Šantanje postaja močnejše, če so tla mehka in se noga globoko pogreza.

Če gonimo konja v krogu, potem postaja šantanje

močnejše, če je bolna noga na vnanji strani, ker ta noga dela daljšo pot kakor notranja. Če je bolečina v spodnjih delih noge, potem je šantanje močnejše, če je bolna noga na notranji strani, ker v tem slučaju nosi ta večje breme.

3.) Če smo vse to skrbno opazovali, potem preglejmo konja stoječega. Najprej prav skrbno ogledjmo vse dele bolne noge od vzgor navzdol, če ni kje kaka otekline ali kaj drugega nenavadnega. Na to se otipljejo vsi deli noge z roko, in sicer se prične spodaj. Pregledati je predvsem, če je kje kaj vročega ali bolečega. Nikoli pa ni opustiti, da bi ne pregledali prav natančno kopita in podkve.

Na ta način se v največ slučajih da z gotovostjo dognati sedež in vzrok šantanju.

Različni načini, kako se določa množina tolščobe v mleku.

Preskušanje mlečne kakovosti, oziroma vrednosti, se poglavitno tiče določanja množine tolščobe, ker ta daje mleku največjo vrednost.

Načine, kako se dožene množina tolščobe v mleku, moremo deliti v dve veliki skupini. Prvo skupino tvorijo tisti načini, kjer strokovno izvežban kemik v svoji delavnici določa množino tolščobe s pomočjo analitičnega tehtanja. Ti načini nas ne brigajo; oni imajo veljavo samo za izučene kemike. Drugo skupino delajo tisti načini, ki z njimi more razumen človek, ki ima vajo in četudi ni kemik, precej hitro določiti bolj ali manj natančno množino tolščobe v mleku. Te načine nam je v praktičnem mlekarstvu upoštevati.

V mlekarnah se da množina mlečne tolščobe razmeroma hitro po naslednjih potih dognati:

1. z merjenjem smetane;
2. z optičnim preiskovanjem;
3. s pinjenjem in
4. z izločevanjem tolščobe s pomočjo kemijskih snovi, za kar se včasih rabi tudi sredobežna sila.

1. Merjenje smetane.

Naravna je domneva, da je mleko tem mastnejše, čim več smetane da. Če v enake posode denemo enake množine različnega mleka, ki pod enakimi razmerami izločujejo smetano, potem moremo po preteku nekega časa, recimo 24 ur, reči: to ali ono mleko je mastnejše ali bolj prazno. Če so posode primerno prirejene iz stekla, ki imajo na sebi začrtano merilo, potem se da zmeriti debelost plasti smetane, in po ti se more sklepati na množino tolščobe. Posoda za ta namen prirejena se imenuje smetanomer (kremometer). S smetanometrom se množina mlečne tolščobe sploh ne da natančno določiti, in sedaj je tudi dognano, da razno mleko razno izločuje smetano, in sicer z ozirom na svojo posebno sestavo, na svojo vlečljivost in na velikost mlečnih kroglic. Merjenje smetane more služiti, da se izreče površna sodba o kakovosti ali pristnosti mleka, nikakor pa ni porabno niti za približno dovolj natančno določanje mlečne tolščobe.

2. Optično preiskovanje mleka.

Optika se imenuje veda o svetlobnih pojavih, in pojavi ter dejanja, ki se vrše ali jih vršimo s pomočjo vede o svetlobi, imenujemo optična. Mi vemo, da mleko

ni prozorno in da je ta njegova lastnost posledica mlečnih kroglic, ker ne puste svetlobe skoz, temveč jo odbijajo. Iz večje ali manjše prozornosti mleka so mislili sklepati na množino njegove tolščobe in so v to svrhu sestavili posebne priprave, ki se pa niso obnesle, kajti prozornost mleka je še od drugih reči odvisna.

V optiki nam je pa tudi znano, da svetlobni žarki ne gredo naravnost skoz bolj ali manj prozorna telesa, naj bodo trda ali tekoča. Skozi idočji svetlobni žarki pri prehodu skoz kako tako trdo telo ali tekočino dobe pri izstopu drugo smer, in pravimo: svetlobni žarki se lomijo. To velja tudi pri mleku, in svetlobni žarek, ki gre skoz mleko, se različno lomi, in sicer je to lomljenje svetlobnih žarkov odvisno od sestave mleka. Na podlagi tega dejstva so izumili priprave, ki merijo lomljenje skozi mleko idočjih svetlobnih žarkov, in to merjenje se potem da spraviti v sklad z množino mlečne tolščobe. Ker je določanje mlečne tolščobe tem potom, ki se s tujim imenom imenuje „refraktometriiranje“ mleka, silno težavno in porabno le za izkušenega človeka v delavnici v vsemi potrebnimi pripravami, zato ni praktično porabno v preprostih mlekarnah in ga zato ne opišemo natančneje. Le toliko naj še omenimo, da se mora mleko za refraktometriiranje na poseben način prirediti in da se tem potom mlečna tolščoba da skoraj na stotinke odstotka natančno določiti.

3. Določanje mlečne tolščobe s pinjenjem.

Čim več masla mleko da, tem mastnejše je seveda. Na tem dejstvu tudi sloni določanje mlečne tolščobe. V to svrhu so priredili priprave, ki iz majhnih množin mleka hitro naredo maslo. To določanje mlečne tolščobe pa za natančno preiskovanje mleka istotako ne velja, kakor ne merjenje smetane, kajti množina dobljenega masla ni samo zavisna od množine tolščobe, marveč je tudi zavisna od toplote, ko se mleko pini, od slabšega ali močnejšega kisanja mleka, od kakovosti sirnine, od velikosti mlečnih kroglic itd., izkratka, po izpinjenju mleka se pač more izreči površna sodba o kakovosti ali pristnosti mleka, vendar se tem potom množina mlečne tolščobe ne da natančno določiti.

4. Določanje mlečne tolščobe, če se tolščoba izloči s pomočjo kemijskih snovi in se izločena tolščoba meri.

V novodobnem mlekarstvu je ta način določanja mlečne tolščobe dobil največjo veljavo, kajti preskušanje mleka po tem načinu more izvršiti vsak količkaj razumen in izvežban mlekar in je z njim mogoče veliko vrst mleka naenkrat, naglo in natančno preskusiti. Ta način se raznovrstno vrši. Cela vrsta kemikov je izumila različne tozadevne načine, ki jih pa ne bomo tukaj posebej popisovali, kajti najboljši je od dr. Gerberja v Curihu, ki ga natančno popišemo. Po načinu dr. Gerberja se s pomočjo žveplene kisline raztopé v mleku vsi njegovi obstojni deli, ki niso tolščoba, in v segretem takem mleku se tolščoba popolnoma odloči in jo je zato prav lahko meriti, in sicer zelo natančno. V novejšem času je dr. Gerber nadomestil žvepleno kislino, ki jo je zaradi njene nevarnosti sitno rabiti, z neko zmesjo iz raznih soli. Dr. Gerberjev način merjenja mlečne tolščobe se ime-

nuje s tujim imenom butirometrija, in sicer butirometrija s kislino in butirometrija s soljo.

Mleko je nekoliko težje kakor voda, in število, ki pravi, koliko je težje, imenujemo specifično teža mleka. Čim več ima mleko razmerno v sebi tolščobe, tem manjša je njegova specifična teža. Specifična teža mleka se določa s posebno pripravo, ki se imenuje mlečni gostomer ali s tujo besedo laktodenzimeter; to je steklena cevka posoda z merilom, ki se vtakne v mleko in čim globokeje se potopi, tem bolj prazno je mleko. Specifična teža mleka pa ni odvisna samo od njegove tolščobe, temveč tudi od drugih činiteljev, in se zlasti menja v različnem razmerju, če je mleko posneto ali pa z vodo zalito. Gostomer je sicer pripravno orodje v rokah izvežbanega človeka, da izreče začasno sodbo, ali je mleko pristno ali ne (končna sodba se more izreči šele po natančni preskušnji); za določanje mlečnih odstotkov v mlekarnah pa mlečni gostomer ni poraben zato določanja mlečne specifične teže nismo sprejeli med načine za določanje mlečne tolščobe.

Žaganje za krmo.

Poglavitna sestavina žaganja je lesna vlaknina, kakor v slami. Lesna vlaknina je že samanasebi slabo prebavna, v žaganju pa še slabše kakor v slami. Poleg tega ima pa žaganje še druge snovi v sebi, kakor veliko čreslovine in smole, vsled česar je za živino skoraj neužitno.

Če se morejo žaganju vzeti snovi, ki ga delajo neokusnega, in se poleg tega lesna vlaknina pretvori v kako drugo, bolj prebavno in obenem redilno snov, potem ni ovire, da bi žaganja ne rabili za krmo, ali vsaj kot nadomestilo za kako drugo krmilo, ker postane ne le boljše kakor slama, ampak celo kakor seno.

Kemijska veda je danes na takem višku, da tako pretvorjenje ni izključeno. Pokladanje žaganja je pa zlasti letos, ko imamo silno pomanjkanje krme, vsekako upoštevati. To dejstvo nas je napotilo, da v naslednjem spisu objavimo način, kako se priredi žaganje bukovega in sploh listnatega lesa (žaganje od iglastega drevja sedaj še ni porabno), ki ga je izumil dr. Goriany, graščak na Ruperčvrhu na Dolenjskem, in čigar popis nam je dragevolje prepustil kranjski deželni glavar gospod dvorni svetnik Šuklje. Pripomniti moramo, da je dr. Goriany po poklicu kemik in je v tej stroki veščak.

Popis načina o prirejanju bukovega žaganja in sploh žaganja od listnatega lesa za krmo takole slove:

Po dolgoletnih poskušnjah se je dr. Gorianyju posrečilo najti legak način, kako se lesno vlakno pretvori v invertni cukr. Po tem načinu je mogoče iz žaganja od bukovega in sploh listnatega drevja s primesjo krmilne moke (najslabše moke št. 8) in dobrih otrobov speči kruh, ki je redilnejši od sena in pri današnjih cenah tudi cenejši.

Že dve leti sem krmijo na dr. Gorianyjevi parni žagi v Radohi konje s tem kruhom, ki jim izvrstno prija.

V naslednjem podamo dva načina, kako se to krmilo izdeluje. Prvi način je zamudnejši in je povsodi tam poraben, kjer imajo paro, ter daje kruh dvojne redilnosti v primeri s senom. Drugi način je preprostejši ter daje izdelek, ki je poldrugokrat redilnejši od sena.

Recept za prvi način: Za 100 kg tega kruha je vzeti 65 kg bukovega žaganja. Žaganje se mora poprej 12 ur pariti, da se izluži vsa čreslovina. K izparjenemu in izluženemu žaganju se doda 1 $\frac{1}{4}$ kg solne kisline in vsa zmes se vloži v kad, ki je znotraj prevlečena s svinčeno pločevino. Skozi kad naj vodi svinčena cev, da more skozi iti para, da se z njo tri ure zmes kuha. Na to se dodene 20 kg dobrih otrobov, 15 kg moke št. 8. in $\frac{1}{8}$ kg dvojnoogljikovokislega natrija. Vsa zmes se kakor krušno testo dobro pregnete, pusti, da vzhaja, in potem v krušni peči v 3 cm debelih hlebih speče.

100 kg takega kruha ima za 200 kg sena redilnih snovi v sebi, in če dobiva konj na dan poleg običajnega ovsa, recimo 6 kg, namesto sena še 7—8 kg kruha iz žaganja, potem je krmljenje zadostno.

Recept za drugi način: Za približno 100 kg kruha se vzame 65 kg takega žaganja kakor pri prvem načinu, ki se tri ure v kotlu kuha, ali še bolje v krmilnem parilniku toliko časa pari, in slednjič se pusti, da vsa voda dobro odteče. Prekuhanemu ali sparjenemu in odcejenemu žaganju se primeša 20 kg dobrih otrobov, 15 kg moke št. 8., $\frac{3}{4}$ kg živinske soli in potrebni kvas (še bolje prašek za peko, t. j. dvojnoogljikovokisli natrij). Prirejena zmes se dobro pregnete, pusti, da vzhaja kakor kruh, in se potem v krušni peči speče v 3 cm debele hlebe.

100 kg takega kruha je toliko redilnih kakor 150 kg sena in ga je dajati konju poleg navadne množine ovsa po 10 kg na dan.

Stroški za tak kruh:

65 kg bukovega žaganja stane najmanj 50 h ali največ 80 h, torej	K —80 h
20 „ dobrih otrobov po 15 K 100 kg	„ 3— „
15 „ moke št. 8 „ 17 „ „ „	„ 2·55 „
delo, kurivo in omenjene primesi	„ 1·80 „
	skupaj K 8·15 h

Pripomnja uredništva: Če kmetovalec ne računa kuriva in dela, bo imel pravzaprav za 100 kg takega kruha le kakih 7 K stroškov v gotovini, dočim stane seno z manjšo redilnostjo letos najmanj 10—12 K. — Dr. Goriany ne omenja, kako je tak kruh pokladati, mi ga tudi ne poznamo, vendar menimo, da je trd in ga je zato za krmljenje primerno drobiti. — Kdor zmore in ima vse potrebno na razpolaganje, mu toplo priporočamo, naj dela poskušnje s krmljenjem tega kruha, in prosimo poročil o uspehih. Priporočamo tudi poskušnje pri govedih, zato naj se meša z drugimi krmili in naj se poklada poleg sena in rezanice. Teh zadnjih krmil je seveda potem primerno manj vzeti.

Kmetijska šola na Grmu.

Kmetu je treba dandanes na vsak način več izobrazbe kakor nekdej. Čas, ko je bilo dosti, da je kmet znal z rokami gospodariti, to se pravi, da je bil vaje vsem gospodarskim delom, ti časi so minuli. Dandanes je treba kmetu nekoliko več znanja in strokovne izobrazbe. Da je res tako, nam kaže vsakdanje življenje. Le pogledjte, kdo laže izhaja na svoji kmetiji, tisti ki se je v mladosti kaj učil, ali tisti, ki je ostal doma brez zadostnega pouka. Kmetu je treba predvsem dobre ljudske šole, treba mu je pa tudi stanovske izobrazbe ravno tako, kakor drugim stanovom. Če si obrtniki danes bolj naprej pomagajo kakor kmetovalci, je pripisati to največ temu, ker se za svoj stan bolj pripravljajo in več uče.

Za stanovsko izobrazbo kmetovalcev skrbe kmetijski listi, kakor „Kmetovalec“ in „Narodni Gospodar“, dalje popotni učitelji in kmetijske šole. Starejši gospodarji se pa težko izobrazujejo in popolnjujejo v svoji stroki, ker jim manjka podlage. Zato je največ vreden pouk, ki se vsaja v mlada srca. Zato vidimo, da so kmetijske šole največjega pomena za napredek našega kmetijstva. To so drugi narodi spoznali že zdavnaj in zato tudi vzdržujejo vse polno kmetijskih šol. Šviška dežela je komaj štirikrat tako velika kakor je naša, pa ima 22 kmetijskih šol. Pri nas imamo samo eno. In če pogledamo na Nemško, na Češko in v druge napredne dežele, najdemo povsodi, da je kmetijsko šolstvo veliko bolj razvito kakor je pri nas in da je zaradi tega tudi kmetijstvo po teh krajih bolj napredovalo kakor pri nas.

Kako zelo je treba pouka našim kmetovalcem, to vidimo vsak čas, pa naj se gre za napravo in obdelovanje novih vinogradov, za pridelovanje krme, za napravo travnikov, za umetna gnojila ali za karsizebodi. Povsodi je treba pouka. Ravno naprava novih vinogradov bi morala zdramiti naše gospodarje, da je treba kmetu več pouka kakor nekdanj in da je treba pričeti s tem poukom pri mladini, kakor hitro je dosti razvita in zrela za umevanje kmetijskega dela. Treba je pa tudi pouka v drugih stvareh, v računstvu, spisju, knjigovodstvu itd., ker se tega premalo nauče po raznih ljudskih šolah na kmetih.

Zato si pa ne moremo kaj, da bi na vse to ne opozorili naših gospodarjev in jih vneli za boljšo izobrazbo njihovih, kmetijstvu namenjenih sinov. Ravno zdaj razpisuje deželni odbor prosta in plačujoča mesta za učence kmetijske šole na Grmu, ki je zanje prositi do 5. septembra t. l. Dotični razglas je med drugimi naznani. Kdor ima torej sina, ki ga je namenil za kmetijo in ga hoče za svoj stan bolje izobraziti in pripraviti, naj napravi prošnjo z vsemi potrebnimi spričili in naj jo pošlje do 5. septembra vodstvu šole na Grmu. Za marsikterega gospodarja je v današnjih časih velika žrtev poslati svojega sina za dve leti od doma, ali pomisliti je treba, da je v dobri strokovni izobrazbi iskati sinu boljše bodočnosti in da je nevednost tudi pri kmetu najdražja reč na svetu.

—r—

Praktično navodilo za rejo kokoši z zaklopnimi gnezdi.

Temeljna zahteva je, da imamo vsem praktičnim zahtevam primerno čisto stajo za kuretino, kar je itak pri vsakem pametnem in smotrenem perutninarstvu prva zahteva in kar se razume samoposebi. Nato si razdelimo kokoši po načelih, ki so za pametno perutninarstvo merodajna, ali po namenu, ki ga hočemo doseči (ali jih redimo na meso, ali na nesenje jajec ali na oboje), v kolikor mogoče lepih živalih in zaznamujemo vse kokoši z nožnimi obročki.

Nožni obročki se morajo kokošim tako dejati na nogo, da se lahko gorindol pregibljejo. Pritrdimo jih s širokimi kleščami na nogi na ta način, da zavijamo ušesca, ki so na strani obročka.

Če je obroček prevelik, mu moramo konec zavijati in ga trdno stisniti, ker se kokoš sicer kje nanj obesi ali kako drugače poškoduje. Potem odstranimo vsa dotedanja gnezda iz staje in jih nadomestimo z zaklopnimi gnezdi. Sestavov imamo več; najboljši so oni, ki so zelo preprosto sestavljeni, tako da so popolnoma zanesljivi, kakor n. pr. sestav zaklopnih gnezd, ki se imenuje „sigurno“.

Zaklopno gnezdo, ki ga je sestavil c. kr. nadgeometer E. Martiny v Brežicah (Štajersko), ima vrata, ki so okoli 25 cm visoka in 17 do 20 cm široka.

Če gre kokoš v odprto zaklopno gnezdo, ki je postlano s slamo, se mora s hrbtom dotekniti zaklopnice in jo privzdigniti. Stem pa odmakne zapornico, in vrata se za njo zapro. Vrata so tako urejena, da se od znotraj ne dajo odpreti.

Zapornica se da pritrditi z žico ali z nitjo in se potem kratkomalo vstavi med zaklopnico in zgornjim robom vrata. To gnezdo je popolnoma zanesljivo in deluje popolnoma sigurno. Dobro je tudi to, da se vrata ne zapirajo z ropotom, kar se godi pri drugih sestavih in kar stori kokoš plašljivo in boječo. Ni dobro, če se vrata ali kaka stena naredi v podobi mreže ali z okni, ker potem vtika kokoš glavo v te odprtine in se muči, da bi prišla vun, kar pa se ji ne more in ne sme posrečiti. Najbolje je, če so stene popolnoma cele in se naredi le ena odprtina, tako velika, da kokoš lahko vtakne glavo skozi. Tako obsedijo mirno v gnezdu in gledajo samo skoz odprtino; na tem vidi perutninar, da je kokoš jajce znesla. Dokler sedi kokoš mirno v gnezdu, je ne smemo motiti. Za tri kokoši zadostuje eno tako zaklopno gnezdo, preiskati pa jih moramo vsako drugo uro. Kokoš, ki je znesla in ki gleda iz gnezda, spustimo iz gnezda, pri tem pa pogledamo število na njenem obročku in ga napišemo na jajce, a tudi v zapisnik, ki visi v staji in ki je urejen po datumih.

Potem zberemo jajca. Vsako ima število kokoši, ki ga je znesla, in jih, če ne vsa, pa vsaj par stehtamo na posebni tehtnici.

Težo jajca vpišemo poleg zaznamka, ki ga imamo za vsako kokoš posebej. Tako imamo na koncu leta lep in jasn pregled o vsaki kokoši, koliko in kako težkih jajec je znesla.

One kokoši, ki so se na ta način pokazale za najboljše, se sestavijo za najboljši rod, in le od teh jemljemo jajca za pleme in za nasad. Na ta način si pleme s tako izbero poboljšamo in lahko dosežemo dvakrat ali trikrat več jajec, kakor smo jih dobili prej, ko še kokoši nismo izbirali.

Kakor se vidi iz navedenega, potrebujemo za tako plemensko rejo precej truda, pazljivosti, umevanja in zanesljivosti; pomisliti pa moramo, da se v nobeni panogi človeškega dela, tako tudi v živinoreji, ne dajo doseči uspehi brez truda in napora. Vse opisane naprave in orodja za perutninarstvo se dobiva pri „Johann Baldi, Spezialgeschäft für Geflügelzucht, Schärding am Inn, Oberösterreich.“

A. Arbeiter v „Gosp. Glasniku“.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 261. Naša občina je dobila lov v Krmi, zato vprašam z ozirom na nastale razmere, če imajo lastniki okoli ležečih sosednih lovov pravico svoja lovišča ograditi in tako zabraniti prestop divjačine iz njih lovišč na naša lovišča. (J. Š. v G.)

Odgovor: Z ozirom na lovske pravice se ne more nikomur braniti delati ograj. Seveda more vsakdo le svoj lastni svet ograditi, ali pa tujega s privoljenjem lastnika, na podlagi posebnega dogovora (pogodbe). Ograja pa ne sme ovirati zvrševanja kakih pridobljenih služnostnih pravic, kamor pa nikakor ni šteti prehoda divjačine. Če na pr. vodijo pota skozi egrajen svet, tedaj mora upravičenec do pota imeti vsak čas, ali kadar je treba, neoviran prehod. Vrata

v ograji, ki se smejo narediti, mora upravičenec lahko odpreti, in če se zaklepajo, mora upravičenec dobiti ključ do njih.

Vprašanje 262. Ali morem od gozdnega sosedu zahtevati odškodnino, ker iz malomarnosti ni iz gozda odstranil suhljadi od posekanih smrek in se je zato v veliki množini razmnožil **smrekov lubadar**, ki je meni kakor drugim naredil velikansko škodo? (J. H. v B.)

Odgovor: Po zakonskih predpisih je zapovedano zaradi zatiranja lubadarja snažiti gozd vse suhljadi, zlasti odpadlega vejevja od posekanega drevja. Kdor tega ne stori, krši zakon in je tudi pravno odgovoren napram zasebnikom za škodo, ki nastane zaradi opustitve potrebnih in v tem slučaju celo po zakonu predpisanih varnostnih naredeb.

Vprašanje 263. Ali more po novem obrtnem redu dobiti **dovoljenje za zvrševanje trgovine z mešanim blagom** oseba, ki za to trgovino ni izučena, a jo je že enkrat zvrševala, pa jo je pred tremi leti opustila? (J. D. v D.)

Odgovor: Redno to ne gre, ker je dovolitev zvrševanja trgovine z mešanim blagom po novem obrtnem redu vezana na usposobljenost, in če dotična oseba vnovič prosi za dovoljenje, bo obrtna oblast smatrala tako dovolitev za novo, ki zanjo veljajo določbe obrtnega reda, in to brez ozira na to, da je ta oseba že enkrat imela trgovino z mešanim blagom. Izjema je le tedaj, če na dan razglasa novega obrtnega reda ni bilo na tistem kraju še nobene take trgovine. Vsled prošnje na okrajno glavarstvo kot obrtno gosposko, kjer se navede usposobljenost za trgovino z mešanim blagom na podlagi prejšnjega zvrševanja te obrti, bo pa okrajno glavarstvo po zaslišanju trgovske zbornice morda vendar dalo novo dovoljenje, in če ne, naj se poskusi z enako prošnjo na deželno politično oblast (pri Vas na namestništvo v Gradcu).

Vprašanje 264. Kako se **preženo bolharji na mladi repi**, ki jo pretijo vso uničiti? (I. P. v S.)

Odgovor: Proti bolharjem na repi je priporočeno sredstvo štipanje rastlin s cestnim prahom, s pepelom in z apnovo moko. Štipanje naj se vrši precej po dežju ali zgodaj zjutraj na roso. Tudi škropljenje s triodstotno tobakovo vodo utegne pomagati.

Vprašanje 265. Imam njivo v majhni dolini blizu cerovega gozda. Na nobeni drugi njivi v bližini ni bramorja, samo na tej njivi jih je vse polno. Odkod prihaja to in **kako se bramor prežene**? (D. G. v M.)

Odgovor: Zaradi bližine cerovega gozda ni njiva polna bramorjev. Morda pa pri Vas ličinki (črvu) rjavega hrošča pravite bramor? V tem slučaju je pač vzrok bližina gozda, kajti hrošč objeda listje, in ko je dozorel, se samice zarijejo v zemljo in tamkaj odlagajo svojo zalego. Če imate pa v resnici na njivi pravega bramorja, je pa tega kaj težko zatreti. Predvsem naj čez zimo in v njivi ne bo gnoja v velikih kosih, zlati ne konjskega, ker so gruče gnoja najboljše zavetišča bramorju in njegovi zalegi. Imeniten zatiralec bramorja je krt, zato je tega na takih njivah ščititi, če tudi je drugače nadležen. Izorno sredstvo je, njivo jeseni zgodaj sprasiti in nanjo spušcati prasiče, ki jo prerijejo in vso golazen pojedjo, zlasti bramorje in črve.

Vprašanje 266. Imam konja, ki vsako noč z majhimi presledki bije s prednjima nogama ob tla; podnevu tega ne dela. To razbijanje je zraven stoječega mladega konja silno razburilo, da je v staji že vse razbil, ker prične takoj cviliti in brcati, kadar oni konj prične z nogama kopati. Mlad konj je vsled tega že dobil krak na nogi in sem ga moral prodati. Bojim se, da bodo tudi ostali konji pri tem škodo trpeli. Konj s popisano razvado ima veliko prostora in dovolj stelje. Hotel sem razbijanje preprečiti na ta način, da bi

konj imel eno nogo ponoči dvignjeno, a potem bi druga noga preveč trpela. zato sem to namero opustil. Odkod prihaja pri konju zbijanje ob tla s prednjima nogama ponoči v hlevu in kako bi bilo to zazvado odpraviti? (F. T. v P.)

Odgovor: Tolčenje in kopanje s prednjima nogama je pri konju razvada, ki se včasih v grozoviti meri razvije, tako da ne trpijo samo poleg stoječi konji, temveč si konj s tako razvado pokvari sam svoje podkve in kopita ter silno razdene tla in steljo razkoplje. Konju pod bicljem nogi na primeren način z jermeni skupaj zvezati pač prepreči kopanje, a potem se konj ne more vleči, kar je zopet slabo. Edino dobro sredstvo je, ki pa ne pomaga vselej, takega konja imeti neprivezanega v koču. Drugega Vam ne vemo svetovati.

Vprašanje 267. Naša občina je imela v graščinskih gozdih lesne in pašne pravice ter je dobila potom odveze za te pravice od graščine l. 1868. 6000 ha gozda, a graščina si je pridržala na odstopljenem ekvivalentnem gozdu lovsko pravico, kar je v zemljiški knjigi zaznamovano. Ali gre na tujem svetu, ki se je potom zemljiške odveze odstopil, pridržati za vse čase lovsko pravico in ali gre to vpisati v zemljiško knjigo. Ktere zakonske ali druge določbe veljajo v tem pogledu? (J. E. v P.)

Odgovor: Glasom najvišje odločbe z dne 30. marca 1859, ki nekako popolnjuje cesarski patent z dne 5. julija 1853 v zadevi ureditve in odveze zemljiških bremen, je bilo dovoljeno, da so si lastniki obremenjenih zemljišč, ki so odškodovali upravičence z odstopom zemljišča, pridržali na odstopljenem zemljišču za vse čase lovsko pravico, če je bila glasom cesarskega patenta z dne 7. marca 1849 lovstva pravica že poprej njih. Naravno je, da je v takem slučaju graščina varno postopala in je dala pridržano lovsko pravico v zemljiško knjigo vpisati, kar je bilo popolnoma dopustno.

Vprašanje 268. Ker nameravam narediti vodnjak, vprašam, **če je za zgradbo vodnjaka potrebno stavbno dovoljenje** in če je tako zgradbo tudi županstvu naznaniti? (I. P. v P.)

Odgovor: Glasom 1. § kranjskega stavbnega reda je izrecno ukazano, da je za zgradbo vodnjaka potrebna stavbna dovolitev, ki se izposluje pri županstvu.

Vprašanje 269. Iz Trsta sem dobil riževih odpadkov, kakršne Vam kaže vzorec. Plačal sem kilogram po 16 h. Ali so ti riževi odpadki dobro krmilo za mlade prasiče in ali imajo sploh kaj redilne vrednosti? (I. K. v O.)

Odgovor: Riž je enako ječmenu v luščinah, in v posebnih tvornicah ga luščijo ter ga do belega odrgnejo. Pri tem delu odpadajo zdrobljene luščine in vrhnja plast riževega zrnja, kar vse skupaj da krmilo z imenom „riževi odpadki“. Včasih še luščine posebej meljejo in jih odpadkom primešujejo. Čim več je v odpadkih teh luščin, tem slabši so za krmo. Povprečno so riževi odpadki komaj toliko vredni kakor pšenični otrobi, in cena 16 h za kilogram je veliko previsoka v razmeri z otrobi ali celo z oljnimi tropinami. Drugače so pa nepokvarjeni riževi odpadki prav zdravo krmilo za mlade prasiče in sploh za domače živali.

Vprašanje 270. Sosedove kokoši hodijo na moj vrt, česar ne morem zabraniti, čeprav jih večkrat podim. Na kakšen način bi mogel, oziroma smel zabraniti tujim kokošim prihod na moj vrt? (I. M. v B.)

Odgovor: Tuje domače živali smete le s primerno silo odganjati s svojega zemljišča. Drugače Vam pa da deželni zakon za varstvo poljščine sredstva, da morete lastnike kokoši prisiliti, da bodo rajši nanje pazili, kakor da bi imeli sitnosti in stroške vsled uradnega postopanja,

ki ga zakon predpisuje in ki določa povračilo škode, če se kokoši pasejo na tujem svetu.

Vprašanje 271. Ali je najemnik lova dolžan **povrniti škodo, storjeno po jazbecu?** Pri nas je silno veliko jazbecov, ki delajo na turščici veliko škodo. Ali je jazbec lovska žival, in če je, ali stvar kaj izpremeni, če najemnik lova kmetom dovoli poljubno pobijati jazbece, kjerkoli jih zasačijo? (I. S. v M.)

Odgovor: Jazbec je vsled posebne razsodbe pri nas lovska divjačina, zato je najemnik lova dolžan povrniti škodo, ki jo jazbec dela na poljščini, in ga te dolžnosti ne odveže dano dovoljenje, jazbece kjerkoli pobijati.

Vprašanje 272. Pognojil sem travnik s Tomasovo žlindro, ki poprej ni bil nikdar pognojen. Uspeh gnojenja je sicer prav dober, toda na travniku je sedaj vse polno predenice, česar poprej ni bilo. **Zakaj rase predenica sedaj na travniku, ki sem ga pognojil s Tomasovo žlindro, in kako je predenico zatreti?** (I. P. v S.)

Odgovor: Tomasova žlindra je fosfornato gnojilo, ki posebno poživlja rast rastlin stročnic. Detelja je tudi stročnica, in vsled gnojenja jo je sedaj na travniku več kakor poprej. Sicer je detelja tudi poprej rasla, a ker travnik ni bil zagnojen, je je bilo malo in je bila zanikarna, zato pa niti niste opazili tisto malce predenice, ki je živetarila na redki, majhni in zanikarni detelji. Vsled gnojenja s Tomasovo žlindro se je sedaj detelja po travniku razmnožila, bujno rase, in predenica, ki je deteljna zajedalka (ona namreč poganja svoje korenine v deteljna stebila), ima sedaj dovolj ugodne prilike, da se ugodno razvija, in zato je mnogo vidite. Predenica se zatira, če se detelja toliko zgodaj kosi, da predenica ne odevete in še ne tvori zrelega semena. S predenico pomešana detelja ni zdrava piča za živino. Tudi s podkopavanjem s predenico zapleveljenih mest se doseže dober uspeh, a tega sredstva ni rabiti, če je travnik čezinčez s predenico preprežen. Škropljenje predenice z močno raztopino železnega vitriola (zelene galice) jo tudi uniči. Tudi tega sredstva ni vselej rabiti, ker veliko stane.

Kmetijske novice.

Gosp. Frančišek Gombač, odbornik c. kr. kmetijske družbe kranjske in doslej deželni komisar za vinstvo in sadjarstvo pri kranjskem deželnem odboru, je od c. kr. kmetijskega ministrstva na podlagi novega vinskega zakona imenovan za kletarskega nadzornika na Kranjskem, in sicer počenši s 1. avgustom t. l.

Glede pomajkanja krme, za kar je c. kr. kmetijsko ministrstvo dovolilo 200.000 K državne podpore, je bila 31. julija t. l. pri deželni vladi v Ljubljani seja pod predsedstvom deželnega predsednika gosp. barona Schwarza. Navzoči so bili gg. dvorni svetnik Chorinsky, deželnovladni svetnik vitez pl. Laschan, deželni glavar dvorni svetnik Šuklje, deželni odbornik dr. Lampe, zastopniki c. kr. kmetijske družbe kranjske in zastopniki ljubljanskih osrednjih kmetijskih združenj zvez. Sklenilo se je s to razmerno majhno državno podporo takoj nakupiti nekaj sto vagonov sena, ki naj se po znižani ceni da tistim revnim živinorejcem, ki ne morejo po tržni ceni kupiti sena in bi bili drugače primorani svojo živino prodati, in sicer najbrž za slepo ceno. Seno se nakupi zunaj dežele, da se prekrži namera špekulantov s senom v deželi, ki so seno ceno kupili in ga sedaj nameravajo izredno drago prodajati. Županstva dobe od okrajnih glavarstev poziv, naj zbere naročila na seno od revnih posestnikov in v nekaterih dneh naročitve na seno po znižani ceni priglasiijo. Pozivamo zavedne gospodarje, da naj svoje revne tovariše na to zadevo opozore, da se takoj pri županstvih zglaše za to seno in da pozneje ne bodo

imeli kakega izgovora, da niso nič vedli o vsej zadevi. Vsako špekuliranje s tem senom bo seveda z vso strgostjo zabranjeno.

Kmetijsko poučno potovanje na Češko in k jubilejni rastavi v Prago, ki ga je priredila c. kr. kmetijska družba kranjska, se je pričelo 2. avgusta. Udeleženci so odpotovali iz Ljubljane pod vodstvom c. kr. vinarskega nadzornika B. Skalickega. Spored potovanja je bil objavljen v 13. št. Kmetovalca. Potovanja se je udeležilo lepo število izletnikov, namreč 65. C. kr. kmetijska družba je bila, žal, prisiljena več prigrasitev v zadnjih dneh zavrniti, ker bi bilo po mnogih krajih težko najti dovolj prenočišč. O potovanju bomo seveda podrobno poročali.

Sadna in grozdna razstava v Novem mestu. Kmetijska podružnica novomeška priredi 26. do 28. septembra t. l. sadno in grozdno razstavo, ki naj pokaže, koliko je sadjarstvo v zadnjih 20 letih napredovalo in ktere sadne vrste se za dolenjsko stran najbolj priporočajo. Z razstavo naj se pa napravi tudi pričetni korak za razvoj sadne kupčije na Dolenjskem, in zato se razstava priredi v zvezi s sadnim trgov. Opozarjamo vse dolenjske sadjarje in vinogradnike na to razstavo ter jih pozivamo, da naj se je mnogoštevilno udeleže, da na ta način pomorejo k nadaljnjemu napredku dolenjskega sadjarstva. Priglasila sprejema kmetijska podružnica novomeška do 10. septembra t. l. Ona tudi daje potrebna pojasnila.

Sprejem učencev v kmetijsko šolo na Grmu. Prošnje za sprejem v kmetijsko šolo na Grmu je poslati vodstvu šole do 5. septembra t. l. Za sinove kmetijskih posestnikov je razpisanih pet štipendij. Štipendisti imajo v zavodu prosto hrano in stanovanje. Plačujoči učenci plačujejo za hrano in stanovanje po 80 h na dan in razentega šolnino v znesku 40 K na leto. Več o pogojih sprejema se razvidi iz razglasa deželnega odbora kranjskega med inserati.

Nabavljanje sena. Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani nas je naprosila, da bi objavili, da posreduje glasom razglasa c. kr. deželne vlade z dne 1. avgusta 1908, št. 17943, pri oddaji sena na račun od c. kr. kmetijskega ministrstva vsled ukaza z dne 27. julija 1908, št. 30962, dovoljene podpore po 200.000 K. Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani si je v to svrhu priskrbelo zadostno množino izbornega sena, i. s. najboljše seno iz planinskih dežel, nekaj tudi iz Italije, dočim se pri nakupu za gališko seno vsled splošnejega mnenja o kakovosti tega sena ni mogla odločiti. Zveza slovenskih zadrug pa ne posreduje samo pri oddaji sena na račun gori navedene državne podpore, — saj minimalni znesek omogoči komaj nakup niti 300 vagonov, — ona priskrbuje potem svojih zadrug kmetovalcem, ki niso tako revni, da bi mogli dobiti seno po znižani ceni na račun podpore, seno po ugodnih cenah. Priskrbuje seveda tudi vsa druga krmila, kakor slamo, oves, koruzo, otrobe, preše i. t. d. Kmetovalci, ki si hočejo krmil nakupiti, naj se oglasijo pri zadrugah. „Zveze slovenskih zadrug“ ter pri njih oddajo svoja naročila. Seveda se morejo kmetovalci tozadevno obrniti tudi naravnost na „Zvezo slovenskih zadrug“, ki bo rada dala vsakojaka pojasnila. Zveza slovenskih zadrug je dala že svojim zadrugam naročila, kako jim je postopati pri naročanju krmil po svojih udih glede kreditiranja kupnine tistim kmetovalcem, ki ne morejo takoj plačati itd. Seveda je v korist kmetovalcev, da svoja naročila takoj izročijo zadrugam, ker se je bati, da bo špekulacija ceno krmil še jako zvišala in bi imeli kmetovalci torej pri poznejšem naročanju občutno izgubo, česar bi pa bili sami krivi. „Zveza slovenskih zadrug“ priskrbuje svojim zadrugam sploh vse potrebščine, ki jih priskrbujejo zadrug svojim udom; ona pa tudi skrbi za vnovčevanje pridelkov, ki jih imajo udje navedenih zadrug.

Družbene vesti.

* **Družbena gospodinjstva šola** prične 1. oktobra t. l. nov 12mesečen tečaj, Razpis glede sprejema v šolo je objavljen med uradnimi vestmi te številke.

* **Oddaja kos.** Družba oddaja letos, kakor vsa zadnja leta, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah smo letos naročili trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	6	6½	7	7½	8
" " cm:	60	65	70	75	80

Cena: 80 h, 90 h, 1 K, 1 K 10 h, 1 K 20 h.

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle so vse enake kakovosti ter so 25 do 26 cm dolge.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

* **Odjemalcem Tomasove žlindre** javljamo, da bo imela družba tudi to jesen Tomasovo žlindro v zalogi.

Parnik s Tomasovo žlindro pride sredi meseca oktobra v Trst. Opozarjamo posebno kmetijske podružnice in posameznike, ki nameravajo naročiti Tomasovo žlindro skupno v celih vagonih, to je po 100 vreč á 100 kg (10.000 kg) da nam tozadevna naročila pravočasno, vsaj pa do 1. oktobra t. l. semkaj pošljejo, da jim potem Tomasovo žlindro naravnost iz Trsta dopošljemo, oziroma nakažemo. Koliko % Tomasovo žlindro dobimo, nam ni znano, ker si je tvornica pridržala pravico, postreči nam z blagom, kakršno se dobo pri izdelovanju, t. j. v okviru 16—21 %.

Tomasova žlindra stane vagon (10.000 kg) loko Trst.

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 560—	595—	630—	665—	700—	735—

Pri naročbah v celih vagonih je pri vsakem vagonu K 25. — popusta. Seveda mora železniško vozino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Manjše naročitve na Tomasovo žlindro, ki jih moremo izvrševati le iz Ljubljane, oziroma iz skladišča, pa se bodo računale á 100 kg

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 6.50	6.80	7.10	7.40	7.70	8.00

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

(Dalje.)

5. Kmetijska gospodinjstva šola v Ljubljani.

Med najvažnejšimi družbenimi podjetji je ta šola, ki je bila tudi ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ter je bila slovesno otvorjena 20. okt. 1898. Da je bila ta šola potrebna, spričuje njeno izborno uspevanje in dejstvo, da se vsako leto zglašajo za sprejem več gojenk kakor jih šola more sprejeti. Šola je združena z internatom, kjer imajo gojenke stanovanje in hrano. Šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Fančiska, ki s strokovnimi učitelji vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. Praktično so se gojenke vežbale v kuhanju, šivanju, pranju, likanju, govedoreji, prasičereji, zelenjadstvu, cvetličarstvu in sadjarstvu. Tudi je bil to leto, kakor običajno, praktičen mlekarški tečaj. Pri tem se je učilo, kako je ravnati z mlekom sploh, potem posnemanje mleka s strojem, izdelovanje presnega masla ter raznih vrst finega sira, ki se lahko napravljajo iz malo mleka. Skrbelo se je tudi za poučni izlet gojenk. Velika in ljubezniva naklonjenost vodstva Marijanišča in nenavadna delavnost čč. gg. sester družbi omogočuje, da šolo od leta do leta v strokovnem oziru popolnjuje; zlasti v zadnjem času so se zaradi šole izvršile izdatne preustrojitve gospodarstva v naprednem zmislu. Družbena gospodinjstva šola ima danes poleg lepih stanovanj za gojenke in učnih prostorov, ki so preskrbljeni z zadostnimi in lepimi učili, tudi vzorna kmetijska učila za vse panoge, ki se v šoli poučujejo. Zlasti zadnji čas je vodstvo Marijanišča poskrbelo, da se je gospodarstvo sedanjim zahtevam primerno uredilo po željah kmetijske družbe, ki je v ta namen izposlovala državno podporo. Gospodinjstva šola ima sedaj vzorne svinjake za rejo čistokrvnega angleškega prasičjega plemena, popolnoma primerno urejen goveji hlev, ki je gotovo najpravilnejši in najlepši na Kranjskem, ima velikanske vzorne kurnjake, majhen sadovnjak oblikanega drevja ter ima od Marijanišča na razpolaganje obširen zelenjadni in cvetlični vrt, kjer so tudi gorke lehe in cvetličnjaki.

Leta 1906. se je pouk pričel 1. oktobra in je trajal do 1. septembra 1907. Počitnic ni in se gojenke sploh vse leto ne puščajo domov. Gojenk je bilo 13; ker se jih več sploh ni moglo sprejeti. V začetku novega šolskega leta (oktobra 1907) se je priredil prostor

še za dve gojenki, tako da je to šolsko leto v gospodinjstvi šoli 14 gojenk.

6. Deželna poskusna klet v Ljubljani. Novi ameriški vinogradi, ki bodo kmalu nadomestili po trtni uši uničene stare vinograde, dajo od leta do leta več vina. To vino, ki zaradi dragih ameriških nasadov, dragega obdelovanja in sploh zaradi podraženja delavskih moči veliko več stane, kakor je stalo vino pred trtno ušjo v starih vinogradih, je treba našim vinščakom lahko in za primerno ceno v denar spraviti, če naj se jim s tolikimi žrtvami zasnovano novo vinogradništvo izplačuje. To in izpremenjene razmere v vinski kupčiji, tekmovanje s tujci itd. nalaga družbi dolžnost, skrbeti za razpečevanje domačih vin, oziroma domače vinščake podpirati pri vinski kupčiji. To nalogo vršiti ni lahko, če naj se ognemo neveselih izkušenj, ki so drugod prišli do njih. Iz tega vzroka je družba pred petimi leti osnovala v Ljubljani deželno poskusno vinsko klet, in, kakor je razvidno iz računskega zapisnika, z žrtvami, ki so za družbo naravnost ogromne. Za l. 1907. je družba prosila državne podpore, ki jej je tudi bila prisojena in izplačana. Uspehi vinske kleti, ki ima namen širše občinstvo seznanjati z dobrimi domačimi pridelki in zanje reklamo delati ter posredovati pri vinski kupčiji, ima očiten uspeh.

7. Zalaganje poučnih kmetijskih knjig. Glavni odbor smatra za najuspešnejše sredstvo, povzdigniti naše gmotno hirajoče kmetijstvo, če se dvigne kmetijska produkcija v kolikostnem in kakovostnem oziru. V dosego tega namena je našim kmetovalcem silno potreben vsakovrsten kmetijski pouk, kamor je šteti čitanje strokovnih knjig. Takih knjig našemu kmetovalcu nedostaja, zato je glavni odbor že odnekaj priskrboval izdajo primernih kmetijskih poučnih spisov, ki so prirejeni za naše razmere. Leta 1900. je odbor pričel z izdajo »Kmetijske knjižnice« in je doslej izšlo 8 zvezkov. Poleg teh knjig izdaja odbor kratke spise z naslovom »Gospodarska navodila«, ki vsebujejo poučno stvarino o važnih gospodarskih vprašanjih. Ta gospodarska navodila, ki jih je dosedaj 14 izšlo, služijo predvsem kot odgovori na tista vprašanja od strani udov, ki se redno ponavljajo. Na ta način se prihrani družbeni pisarni spisovanje dolgih odgovorov

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjstvo šole c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori enajsti tečaj gospodinjstve šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Franciška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtinarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstvem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privaditju nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnem oziru vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;

2. znati čitati, pisati in računati;

3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;

4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 15. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1908.

Razpis štipendije.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je z odlokom z dne 17. aprila 1908, št. 13.335., razpisalo državno štipendijo v znesku 600 kron na leto za kakega kranjskega slušatelja na c. kr. živinozdravski visoki šoli na Dunaju. Štipendija se odda s šolskim letom 1908/9.

Prosilci za to štipendijo naj svoje prošnje, opremljene z rojstnim in krstnim listom, potem z ub. žnim in šolskim spričevalom ter naslovljene na c. kr. kmetijsko ministrstvo, pošljejo

do 1. septembra t. l.

podpisanemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmet. družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 30. junija 1908

Listnica uredništva.

V. T. v N. Prodaja drevja iz zemljišča, ki je skupna last določenega števila posestnikov, se sme izvršiti le z dovoljenjem vseh solastnikov. Če ugovarja le en solastnik, pa prodaja ni mogoča.

I. K. pri sv. M. Sadja z vej sosedovega drevja, ki vise na Vaš svet, se ne smeje polastiti, a tudi sosed ne sme pri obiranju svojega sadja stopati na vaš svet. Pač pa smeje porezati veje tuje drevja s sadjem vred, ki segajo na Vaš svet. Postopajte pametno, zaradi nekaj sliv ni vredno razvneti prepira, ki ni nikomur koristen. — Poginjeno živinče je vselej izročiti konjaču. Kmetovalec ga ne sme sam odreti in zakopati.

F. R. v P. Sosed ima pravico zložiti na svojem svetu do kapa Vaše hiše drva, četudi Vam stem zapre razgled iz okna in svetlobo. To pa sme le tedaj storiti, če se ne dotakne kake druge Vaše obstoječe pravice. Včasih se posreči zoperstaviti takemu početju, ki je največkrat le nagajanje, in sicer s pomočjo politične oblasti (županstva ali okrajnega glavarstva). Iz varnostnopolicijskih ozirov, n. pr. zaradi požarne nevarnosti, lahko krajevna policijska oblast prepove zlagati drva blizu hiše, in enako tudi iz zdravstvenih ozirov, če postane prostor med hišo in skladovalnico kraj za odlaganje razne nesnage.

V. K. v S. Če je bila parcela ves čas na Vas in Vaše prednike vpisana, tedaj jo morete sodnijskim potom od sedanjega imetnika nazaj zahtevati, če jo je res za časa Vaše nedoletnosti krivično užival, kajti v 18 letih se lastninska pravica ne pripostuje, temveč šele v 30 letih. Vživalec po krivici je dolžan tudi vso škodo in krivični užitek povrniti.

I. S. v G. Na dopisnice se ne smejo prilepljati pisemske znamke za odgovor, in na pošti so dolžni take znamke s poštnim pečatom razveljaviti.

Nepodpisani v Semiču. Na nepodpisana vprašanja ne odgovarjamo. Vprašajte s popolnim podpisem, in potem Vam zastoj pošljemo knjigo, kjer najdete vse potrebno o umetnih gnojilih.